

การวิจัย: เครื่องมือในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

Research: Administrative Tools of School Administrators

Received: January 29, 2019

Revised: March 21, 2019

Accepted: March 21, 2019

เก็จกนก เอื้อวงศ์ (Ketkanok Urwongse)*

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้ประกอบการตัดสินใจ จึงจะทำให้การตัดสินใจไม่เกิดความผิดพลาด มีความถูกต้องเหมาะสม ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อได้ดังกล่าวนี้ควรได้มาจากวิธีการและกระบวนการวิจัย เพราะการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นหาข้อเท็จจริง ข้อความรู้ แนวคิด วิธีการ และนวัตกรรมทางการบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยมุ่งให้เกิดคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา การวิจัยทางการบริหารการศึกษามีขอบข่ายและสาระของการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษา คุณลักษณะ ศักยภาพและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา องค์การและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา การทดสอบ ทฤษฎีและแนวคิดทางการบริหารการศึกษา และการติดตามและประเมินผลโครงการทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงประเมิน การวิจัยปฏิบัติการ และการวิจัยและพัฒนา โดยมีเทคนิคการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย การกำหนดคำถามวิจัย การเลือกระเบียบวิธีวิจัย การออกแบบการวิจัย การจัดทำโครงการวิจัย การบริหารจัดการโครงการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย การใช้ประโยชน์จากการวิจัย และการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา

คำสำคัญ : การวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือการบริหาร

* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr., School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University,
Ketkanok.urw@stou.ac.th, 02 5048522

Abstract

School administrators play an important roles in making decisions about school administration, which requires reliable information for decision making that will make the decision not to be mistakes, be correct and appropriate. This reliable information should be derived from research methods and processes. Because of research is an important tool in studying, searching for facts, knowledge, concepts, methods and innovation in education for school administrators which lead to school improvement and development by focusing on the quality of education in accordance with the goals of educational management. The scope and content of administrative researches are on educational policy and planning, leader's characteristics, potential and development of school administrators, organizations and development of educational organizations, educational resource management, hypothesis testing theory and concepts in educational administration and monitoring and evaluating educational projects. School administrators may use survey research methods, evaluation research, operational research and research and development. The important research techniques consisting of defining research questions, methodology selection, research design, research project preparation, research project management, presentation of research results, research utilization, and research promotion in schools.

Keywords: Research, School administration, Administrative tools

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศ ประกอบการตัดสินใจ ข้อมูลสารสนเทศที่มีความครอบคลุมและเชื่อถือได้จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้อย่างเที่ยงตรง ยุติธรรมและป้องกันความผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ ข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวจึงควรได้มาจากวิธีการและกระบวนการวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการในการค้นคว้า ศึกษาหาข้อความรู้และความจริงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือ เพราะการวิจัยเป็นการแสวงหาข้อความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบ มีความเชื่อถือได้โดยอาศัยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อความรู้ใหม่ที่เป็นคำตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) การวิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาองค์ความรู้ที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในสถานศึกษา และใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพการศึกษา และควรเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะและวิธีการในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยการบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้มีความเข้าใจในแก่นของการวิจัยการบริหารการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถออกแบบการวิจัย

วางแผนและดำเนินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทความนี้จึงมุ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย วิธีการวิจัยและเทคนิคการวิจัยที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาอันจะเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษา

การวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา หรือพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อการแก้ปัญหาการบริหารการศึกษา/การจัดการศึกษา เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบ วิธีการและกระบวนการบริหารการศึกษา/การจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน การกระจายอำนาจทางการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การผลิต พัฒนาครู และการธำรงรักษากรุ ในกรณีการบริหารสถานศึกษาอาจเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ หรือการบริหารทั่วไป การศึกษาวิจัยในประเด็นทางการบริหารดังกล่าว ก็เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่นำไปสู่การตัดสินใจกำหนดแนวทาง วิธีการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน เพื่อการแก้ปัญหาในการบริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

2. เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารการศึกษา/การจัดการศึกษา เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เป็นประโยชน์ วิธีการที่จะทำให้ดีและวิธีการที่จะทำการบริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทาง แบบอย่างในการปรับปรุงพัฒนางานบริหารการศึกษาหรือกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ได้มาตรฐาน หรือประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษา การวิจัยจึงเป็นการค้นหาและพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นเอง

ขอบข่ายและประเด็นของการวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษา

การพิจารณาขอบข่ายและประเด็นของการวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษา อาจปรับประยุกต์ใช้จากแนวคิดของวิจิตร ศรีสอานและทองอินทร์ วงศ์โสธร (2550, น. 21-23) ได้เสนอให้พิจารณาทั้ง 3 มิติ คือ มิติภารกิจในการบริหาร มิติกระบวนการบริหารและมิติระดับการศึกษา ซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้

1. มิติภารกิจในการบริหาร เป็นการกำหนดขอบข่ายการวิจัยตามภารกิจในการบริหารการศึกษาทั่วไป แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน นักศึกษา และงานความสัมพันธ์กับชุมชน หรืออาจแบ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เรื่องโครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

2. *มิติกระบวนการบริหาร* เป็นการกำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงานและการวิจัยตามกระบวนการบริหารตามแนวคิดหรือหลักการที่นำเสนอไว้โดยนักวิชาการด้านการบริหาร เช่น กระบวนการบริหารที่รู้จักกันดีคือ POSDCoRB ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดหาบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) การจัดงบประมาณ (Budgeting) นอกจากนี้ก็วิจัยอาจจะประยุกต์ใช้แนวคิดการศึกษาดังกล่าว การศึกษาอื่นๆ เช่น PDCA ของ Deming หรือ Balanced Scorecard ของ Kaplan และ Norton เป็นต้น

3. *มิติระดับการศึกษา* เป็นการกำหนดขอบข่ายของการวิจัยโดยพิจารณาจากระดับการศึกษาเนื่องจากการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษามีลักษณะธรรมชาติและบริบทในการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งทั้งตัวผู้เรียน หลักสูตรและการเรียนการสอน มาตรฐานการเรียนรู้ ครูผู้สอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผลไม่เหมือนกัน ดังนั้น ในการวิจัยทางการศึกษาก็อาจกำหนดขอบข่ายของการวิจัยตามประเภทหรือระดับการศึกษาได้ 5 ประเภท คือ การวิจัยการบริหารการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา

ถ้าใช้กรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2541) เนื้อหาสาระในรายวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษาและงานวิจัยการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรของ พิสมร วิญญูกุล (2545) มาเป็นกรอบแนวทางสำหรับกำหนดกรอบแนวคิดการวิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษา ทำให้ได้ขอบข่ายและสาระของการวิจัยทางการบริหารการศึกษา โดยสรุปดังนี้

1. การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ ประเมินและพัฒนาเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษา เพื่อให้ได้นโยบาย แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การตัดสินใจคุณค่าของนโยบายและการพัฒนานโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะ ศักยภาพและการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำ โดยมุ่งค้นหาคุณลักษณะ ศักยภาพของผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณลักษณะหรือศักยภาพดังกล่าว อาทิ การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นต้น

3. การวิจัยเกี่ยวกับองค์การและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดองค์กร หรือแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ หรือการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การที่มีสุขภาวะหรือเป็นองค์การทำงานอย่างมีความสุขและพลังในการทำงานของผู้บริหารครูและนักเรียน

4. การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ การบริหารงานอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม การบริหารงานกิจการนักเรียนและนักศึกษา และการบริหารจัดการนวัตกรรมและสารสนเทศ

5. การวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบและการใช้หลักทฤษฎีและแนวคิดทางการบริหารการศึกษา โดยมุ่งการตรวจสอบ ค้นหาคำการใช้หลักการ ทฤษฎี แนวคิดทางการบริหารการศึกษาและการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

6. การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการทางการศึกษา เป็นการวิจัยที่อาศัยแนวคิดการวิจัยเชิงประเมิน เพื่อค้นหา ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการทางการศึกษาของสถานศึกษา หรือหลักสูตรการพัฒนาครูและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยลักษณะนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำได้หลากหลายตามโครงการที่สถานศึกษากำหนดไว้ในแต่ละปี จึงควรมีการประเมินเพื่อตรวจผลที่เกิดขึ้น ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษา

สำหรับวิธีวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาอาจเลือกใช้วิธีการวิจัยในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาลักษณะความเป็นจริงตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาหรือการจัดการศึกษา โดยไม่มีการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม เป็นเพียงการศึกษาสภาพหรือผลของตัวแปรที่เกิดขึ้นแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งรัตนะ บัวสนธ์ (2552, น. 88) อธิบายว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือตัวแปรต่างๆ ว่า มีลักษณะอย่างไร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ในขณะปัจจุบัน กรณีการวิจัยสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา อาจศึกษาสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ความต้องการหรือความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การวิจัยเชิงสำรวจ แบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ การสำรวจโรงเรียน (school survey) การสำรวจชุมชน (community survey) การสำรวจประชามติ (public opinion survey) การวิเคราะห์งาน (job analysis) การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจตามแนวคิดของ Wiersma, and Jurs (2005, pp.163-166) โดยสรุปคือ (1) การวางแผน โดยกำหนดปัญหาวิจัย ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และออกแบบการวิจัย (2) พัฒนาแผนการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดประชากรที่ศึกษา วางแผนและดำเนินการสุ่มตัวอย่าง (3) การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (4) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่พัฒนาไว้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่เลือกไว้ (5) การวางแผนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการกำหนดรหัส (coding) การจัดแยกประเภทข้อมูล การเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเทคนิคด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (6) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการวิเคราะห์ตามแผนที่กำหนดไว้ และแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล (7) การสรุปและรายงานการวิจัย โดยสรุปผลการวิจัยโดยมุ่งตอบคำถามการวิจัย หรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักและนำเสนอผลการวิจัยตามรูปแบบหรือประเภทของรายงานการวิจัยที่กำหนดไว้ ตัวอย่างงานวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ “สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ”

(ดรณี จำปาทอง, 2560) และ “ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการบริโภคผักและผลไม้ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)” (ยอดขวัญ ซาไซ และวไลภรณ์ สุทธา, 2561)

2. *การวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research)* เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาความจริงเกี่ยวกับโครงการ ในแง่มุมต่างๆ แล้วนำข้อมูลความจริงที่ค้นหานั้นมาตัดสินคุณค่าโครงการ โดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งก็คือการ ประเมินโครงการนั่นเอง การวิจัยเชิงประเมินจึงเป็นการวิจัยประยุกต์ที่มุ่งศึกษาค้นหาสารสนเทศเชิงคุณค่า เพื่อการตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนา หรือยุติสิ่งที่ต้องการศึกษานั้น ซึ่งอาจเป็นนโยบาย แผนงาน โครงการ หลักสูตร หรือโปรแกรมทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557, น.66) สรุปว่า การประเมินโครงการเป็น กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงคุณค่าและคุณประโยชน์ของโครงการ จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ในการประเมินโครงการจะต้อง ดำเนินการ โดยเริ่มด้วย (1) การศึกษาวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการ ประเมิน (3) การออกแบบการประเมิน (4) การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (5) การเก็บรวบรวมข้อมูล (6) การวิเคราะห์ข้อมูล และ (7) การเขียนรายงานการประเมินเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าต่อไป ทั้งนี้จะต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีในรูปโครงการพัฒนาการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน ในลักษณะต่างๆ เมื่อบริหารจัดการโครงการแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศปรับปรุงพัฒนาโครงการ ขยายผลหรือยุติโครงการ กรณีดังกล่าวนี้ถือว่าผู้บริหาร สถานศึกษาได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงประเมิน หรือการประเมินโครงการเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานหรือคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตัวอย่างงานวิจัยเชิงประเมิน ตัวอย่างงานวิจัย ได้แก่ “รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของเทศบาล” (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2555)

3. *การวิจัยปฏิบัติการ (action research)* เป็นการวิจัยที่มุ่งนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนา การศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่ง Kemmis (1983, cited in Hopkins, 2002, p. 43) ให้ความหมายในบริบททางการศึกษาว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นการดำเนินงานของ บุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานทางการศึกษา การ ปรับปรุงพัฒนาโครงการทางการศึกษาของสถานศึกษา และการพัฒนานโยบายและระบบการวางแผนการศึกษา Koshy (2010, p.1) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในบริบททางการศึกษาว่า เป็นวิธีการศึกษาเพื่อ ปรับปรุงการปฏิบัติงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเรียนการสอน การประเมินผล และการสะท้อน ผลต่อการปฏิบัติงาน โดยการมีส่วนร่วม และการร่วมคิด ร่วมดำเนินงานจากผู้ร่วมงาน ซึ่งจะต้องเก็บรวบรวม ข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องและปรับปรุงการปฏิบัติงานทางการศึกษาให้ดีขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีกระบวนการที่สำคัญตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988, cited in McNiff and Whitehead, 2002, p. 45) ซึ่งเป็นวงจรปฏิบัติการวิจัยลักษณะขดเกลียว 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ (Observe) และการสะท้อนผลต่อการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Reflect) วงจรการวิจัยปฏิบัติการ นี้เรียกย่อๆ ว่า “วงจร PAOR” โดยการวางแผนเป็นการศึกษาสำรวจสภาพปัญหาของการปฏิบัติงาน การ

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แล้วกำหนดแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาโดยจัดในรูปแบบแผนงานเพื่อแก้ปัญหา แล้วดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนงานที่กำหนดไว้ ในขณะที่ดำเนินการแก้ปัญหาก็ก็นสังเกตหรือเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผลดำเนินงานแก้ปัญหา สรุปผลการแก้ปัญหาและสะท้อนผลต่อการปฏิบัติการแก้ปัญหาว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีแนวทางหรือวิธีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในระยะต่อไปอย่างไรการดำเนินงานก็จะเป็น วงจร PAOR ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ จนแก้ปัญหาได้สำเร็จ

นอกจากนั้น ยังมีการใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็น การวิจัยที่ใช้เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนางาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เน้นกระบวนการ ศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษาและ ชุมชน ร่วมมือกันศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนแล้ว แสวงหาแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาและร่วมกันแก้ปัญหา พัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของ สถานศึกษา แล้วร่วมกันสะท้อนความคิดเห็นต่อผลการแก้ปัญหาหรือผลการพัฒนาดังกล่าวเพื่อดำเนินการในช่วง ระยะต่อไป ตัวอย่างงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญ วิทยาคม” (ไพศาล มั่นอก และไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2557)

4. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการนำวิธีการวิจัยมาใช้ใน กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมที่บุคคลหรือหน่วยงานนั้นจัดให้มีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้นสามารถที่จะนำไปใช้ได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552, น.94) การวิจัยและพัฒนาจึงเป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ (product or invention) หรือวิธีการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบใหม่ (method, procedure or model) เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน หรือการบริหารการศึกษา โดยมี เป้าหมายหลักเพื่อมุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพ ประสิทธิภาพของ (1) สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีการสอน เช่น หลักสูตรสถานศึกษา หนังสือ แบบเรียน ตำรา คู่มือปฏิบัติงาน คู่มือการจัด กิจกรรม เครื่องมือ อุปกรณ์การทำงาน สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน CAI e-book e-learning และ (2) รูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่น รูปแบบ หรือ วิธีการจัดการเรียนรู้สอนเชิงรุก (active learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (project-based learning) ขั้นตอนสำคัญของการวิจัย และพัฒนา ประกอบด้วย (1) การศึกษาสภาพปัญหา หรือความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการ การศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา นวัตกรรม (R₁: Research) (2) การออกแบบและสร้างนวัตกรรมตามแบบ (D₁: Develop) (3) การตรวจสอบ คุณภาพของนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ (R₂ : Research) (4) การปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมก่อนการทดลองใช้ (D₂: Develop) (5) การทดลองใช้นวัตกรรมและการประเมินผลการใช้นวัตกรรม (R₃ : Research) และ (6) การ ปรับปรุง พัฒนานวัตกรรมหลังการทดลองใช้ (D₃ : Develop) ตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนา ได้แก่ “รูปแบบการ นำนโยบายการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อู่สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (คณิต ธัญญะภูมิ และคณะ,

2560) และ “การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” (เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว และคณิต เขียววิชัย, 2562)

เทคนิคการวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักในการทำวิจัยการบริหารการศึกษาให้เกิดคุณภาพและใช้ประโยชน์ได้จริง “เทคนิคการวิจัยที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา” ประกอบด้วย เทคนิคการกำหนดคำถามวิจัย (research question) เทคนิคการเลือกระเบียบวิธีวิจัย (research methods) เทคนิคการออกแบบการวิจัย (research design) เทคนิคการจัดทำโครงการวิจัย (research proposal) เทคนิคการบริหารจัดการโครงการวิจัย (research proposal management) เทคนิคการนำเสนอผลการวิจัย (presenting research results) เทคนิคการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย (research utilization) และเทคนิคการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา (research promotion) สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เทคนิคการวิจัยเพื่อการบริหารศึกษา

จากเทคนิคการวิจัยดังกล่าว มีสาระสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้เป็นหลักและแนวปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยและบริหารจัดการงานวิจัยได้ดังนี้

1. เทคนิคการกำหนดคำถามวิจัย คำถามวิจัยเป็นประเด็นข้อสงสัยใคร่อยากรู้ของนักวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบด้วยวิธีการและกระบวนการวิจัย ก่อนกำหนดคำถามวิจัย นักวิจัยควรศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อให้เห็นประเด็นการวิจัย (Research Issues) โดยการสำรวจ ติดตาม ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการบริหารการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น นโยบาย ด้านการศึกษาของรัฐบาล นโยบาย แผนงานและโครงการสำคัญๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญ ผลงานการวิจัยทางการศึกษาหรือผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากผลการประชุมสัมมนา

วิชาการทางการศึกษาว่า มีประเด็นที่สนใจอะไรบ้างที่เป็นปัญหาและเป็นเรื่องสำคัญที่น่าสนใจศึกษาวิจัยแล้วจึงตั้งข้อสงสัยใคร่รู้จากสถานการณ์ดังกล่าวนั้นกำหนดเป็นประเด็นคำถามวิจัย การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการบริหารการศึกษาดังกล่าว จะช่วยให้ค้นคว้าได้พบประเด็นสำคัญที่จะเลือกมาเป็นปัญหาการวิจัยแล้วจึงกำหนดคำถามวิจัยเพื่อมุ่งค้นหาคำตอบ การกำหนดคำถามวิจัยที่ดีคือ (1) ต้องมีความชัดเจน (2) บ่งชี้ถึงประเด็นสำคัญที่ต้องการค้นหาคำตอบที่มีความคุ้มค่ากับการทำวิจัย (3) แสดงถึงตัวแปรหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษา และโดยการกำหนดคำถามวิจัยสามารถกำหนดได้หลายคำถามและหลายระดับ ซึ่งระดับของคำถามการวิจัยสามารถกำหนดได้ 3 ระดับ ดังนี้

1.1 *คำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (what is)* เป็นคำถามวิจัยที่มุ่งค้นหาคำตอบสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ ทางการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน สภาพที่เกิดขึ้นอาจเป็นสภาพ ปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย การบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การดำเนินโครงการต่างๆ ผลการวิจัยที่ได้จากคำถามการวิจัยประเภทนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง หรือสภาพการที่เป็นจริงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ วางแผนในการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ หรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กรณีตัวอย่างคำถามวิจัย เช่น (1) *สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามนโยบาย “โรงเรียนประชารัฐ” เป็นอย่างไร (2) การจัดการเรียนการสอน STEM Education ของสถานศึกษา มีการดำเนินการอย่างไร บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น*

1.2 *คำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาสาเหตุของปัญหาว่า ทำไมจึงเกิดปัญหา (why) หรือสาเหตุของปัญหา* เป็นคำถามวิจัยที่มุ่งค้นหาคำตอบที่เป็นสาเหตุของปัญหาหรือศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ อาจเป็นสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้การบริหารการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย ครูไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ผลการวิจัยที่ได้จากคำถามการวิจัยประเภทนี้ จะทำให้ทราบสาเหตุที่ทำให้การจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ หรือทราบปัจจัยที่ส่งเสริมหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย จุดเน้น แผนกลยุทธ์และมาตรการดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนา กรณีตัวอย่างคำถามวิจัย เช่น (1) *อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันยุคดิจิทัล (2) มีปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคอะไรบ้างในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นต้น*

1.3 *คำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาวิธีการว่า ควรจะอย่างไร (how)* เป็นคำถามวิจัยที่มุ่งค้นหาวิธีการ หรือนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อาจเป็นการศึกษาค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา หรือการจัดการศึกษาเพื่อปรับปรุง พัฒนาการบริหาร การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพการศึกษาค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยที่ได้จากคำถามการวิจัยประเภทนี้ จะทำให้ได้วิธีการดำเนินงาน นวัตกรรมการบริหารการศึกษา หรือนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ดี กรณีตัวอย่างคำถามวิจัย เช่น (1) *การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลควรมีรูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกลยุทธ์หรือรูปแบบในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างไร เป็นต้น*

2. เทคนิคการเลือกระเบียบวิธีวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเครื่องมือที่นักวิจัยนำมาใช้ในการศึกษาค้นหาคำตอบของคำถามวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยแบ่งได้หลายประเภท ถ้าใช้การควบคุมตัวแปรเป็นเกณฑ์การแบ่งประเภทสามารถจำแนกระเบียบวิธีวิจัยเป็นระเบียบวิธีทดลอง (experimental methods) และระเบียบวิธีไม่ทดลอง (non-experimental methods) ถ้าใช้ลักษณะของข้อมูลและการออกแบบวิจัยเป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกเป็นระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (quantitative methods) ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (qualitative methods) และระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (mixed methods) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น.458) นักวิจัยจะเลือกใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบใดนั้น ในเบื้องต้นขึ้นอยู่กับลักษณะหรือประเภทของคำถามวิจัย ถ้าเป็นคำถามวิจัยที่ต้องการรู้อะไร (what) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูหรือคุณภาพการศึกษา ควรเลือกใช้ระเบียบวิธีไม่ทดลอง เพราะการวิจัยลักษณะนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามปกติที่ไม่ได้มีการจัดการกระทำหรือมีสิ่งทดลองเพื่อดูผลที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ หรือการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) แต่ถ้าเป็นคำถามวิจัยที่ต้องการทราบหรือตรวจสอบผลของวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาว่าจะทำอย่างไร หรือเป็นอย่างไร (how) ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยที่ต้องมีสิ่งทดลองหรือการจัดการกระทำเพื่อดูผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งทดลอง ผู้บริหารนักวิจัยควรเลือกใช้ระเบียบวิธีทดลอง อาจเลือกใช้วิธีการวิจัยทดลอง วิธีการวิจัยและพัฒนา หรือถ้าสิ่งทดลอง เป็นการจัดโครงการหรือหลักสูตรพัฒนากลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น การพัฒนาครู พัฒนาผู้เรียน ควรเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมิน เป็นการวิจัยประเมินโครงการ หรือการวิจัยประเมินหลักสูตร การกำหนดวิธีการวิจัยให้เหมาะสมกับปัญหาการวิจัย เป็นการพิจารณาตัดสินใจของนักวิจัยในการเลือกใช้วิธีการวิจัยหรือรูปแบบการวิจัยเพื่อให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้ถูกต้อง มีความสมบูรณ์ หรือได้ผลการวิจัยที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ซึ่งอาจเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งในแต่ละวิธีการวิจัยก็ต้องพิจารณาเลือกเทคนิคการวิจัยที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัยนั้นๆ ด้วย

3. เทคนิคการออกแบบการวิจัย เป็นเทคนิคที่สำคัญที่ช่วยให้การดำเนินการวิจัยมีความรอบคอบรัดกุมและได้คำตอบการวิจัยที่ถูกต้อง เพราะการออกแบบการวิจัยเป็นการกำหนดพิมพ์เขียวหรือแผน โครงสร้างกลยุทธ์ รูปแบบซึ่งแสดงแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การกำหนดโครงสร้างตัวแปรแสดงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย และเลือกกลยุทธ์หรือวิธีการวิจัยที่เหมาะสมในการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องของปัญหาวิจัย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558, น.426) ซึ่งองอาจ นัยพัฒน์ (2554, น.13) เห็นว่า การออกแบบการวิจัยเป็นการวางแผนกระบวนการดำเนินงานวิจัยอย่างมีศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ได้รับผลการศึกษาวิจัยที่สามารถตอบโจทย์หรือปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีประสิทธิภาพ คือ ประหยัดเวลาและทรัพยากรการวิจัยมากที่สุดเท่าที่นักวิจัยจะสามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงธรรมชาติของโจทย์การวิจัย ศักยภาพด้านการวิจัยของนักวิจัย ทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งปัจจัยที่อยู่และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของนักวิจัยด้านอื่นๆ ดังนั้น การออกแบบการวิจัยการบริหารการศึกษา จึงเป็นการกำหนดกรอบการวิจัยที่เกี่ยวกับโครงสร้าง รูปแบบการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และแนวดำเนินการวิจัยการบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัยทางการบริหารการศึกษาที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

3.1 การออกแบบการวัดตัวแปร (*measurement design*) เป็นการวางแผนในการวัดตัวแปรหรือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือวัดชนิดต่างๆ วางแผนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดและการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีกำหนดตัวแปรและนิยามปฏิบัติการของตัวแปร การคัดเลือกหรือสร้างเครื่องมือวิจัยที่เหมาะสมกับตัวแปรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับคำถามวิจัยและการกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย ดังนั้น นักวิจัยจึงต้องปฏิบัติตามหลักการวิจัยและจรรยาบรรณนักวิจัยอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เกิดความลำเอียงในการรวบรวมข้อมูลและในการวิจัยทุกขั้นตอน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558, น. 426) การออกแบบการวัดตัวแปรมีกิจกรรมสำคัญดังนี้ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดตัวแปรให้ครอบคลุมและชัดเจน (2) นิยามตัวแปรที่ต้องการวัดให้ชัดเจน โดยการใช้นิยามเชิงปฏิบัติการ (*operational definition*) (3) กำหนดมาตราวัด (*scale*) และสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดและตัวแปรที่ต้องการวัด (4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรง (*validity*) และความเที่ยง (*reliability*) และ (5) กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระบุวิธีการช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน

3.2 การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (*sampling design*) เป็นการวางแผนการกำหนดประชากรวิธีการสุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมหรือกำหนดแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (*key informants*) การออกแบบการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การกำหนดประชากรสำหรับการวิจัย การกำหนดขนาดและวิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวอย่างขนาดพอเพียง และเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการวิจัย หลักการสำคัญในการสุ่มหรือคัดเลือกตัวอย่างก็คือ กรณีประชากรมีลักษณะคล้ายกัน ขนาดตัวอย่างไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ แต่ถ้าประชากรแตกต่างกันมาก ตัวอย่างควรมีขนาดใหญ่เพื่อความเป็นตัวแทนที่ดี โดยจะทำให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยในการสุ่มหรือเลือกตัวอย่าง ทำให้ได้ผลวิจัยถูกต้องมาก ส่วนการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการเลือกพื้นที่และผู้ให้ข้อมูล ซึ่งนิยมเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์เพื่อให้ได้พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติตามที่นักวิจัยกำหนด (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558, น. 426) ประกอบด้วยการวางแผนกิจกรรมสำคัญดังนี้

(1) การกำหนดรูปแบบและวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการจัดทำกรอบการสุ่มที่สมบูรณ์ และเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ทำให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าๆ กัน เรียกการสุ่มตัวอย่างลักษณะนี้ว่า การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (*probability sampling*) แบ่งออกเป็น 5 วิธีคือ วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (*simple random sampling*) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (*systematic random sampling*) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (*stratified random sampling*) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (*cluster random sampling*) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (*multi – stage sampling*) ในบางกรณีนักวิจัยไม่สามารถใช้วิธีสุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดต่างๆ จึงต้องใช้การเลือกตัวอย่างอีกแบบหนึ่งซึ่งเรียกว่า การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (*non – probability sampling*) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงโอกาสของประชากรแต่ละหน่วยที่จะได้รับการเลือกเท่าๆ กัน เพื่อความเหมาะสม ตำราหลายเล่มจึงใช้คำว่า วิธีการเลือก (*selection*)

แทนคำว่า วิธีการสุ่ม (sampling) เพราะเป็นวิธีการเลือกตัวอย่างโดยไม่มีการสุ่ม ทำให้ได้ตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษา วิธีการเลือกตัวอย่างลักษณะนี้ ได้แก่ วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive selection) วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามความสะดวก (convenience selection) วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (quota selection) และวิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (snowball selection)

(2) การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม อาจกำหนดจากสูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง การใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p.608) และตารางของยามานะ (Yamane, 1973, pp. 1088-1089) อย่างไรก็ตาม ตารางแต่ละตารางมีความเหมาะสมกับประเภทงานวิจัยที่แตกต่างกัน มีเงื่อนไขการใช้ไม่เหมือนกัน ซึ่งในปัจจุบันงานวิจัยได้มีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G* Power เพื่อช่วยให้นักวิจัยสามารถกำหนดขนาดตัวอย่างได้ถูกต้องและรวดเร็ว อันจะช่วยให้การดำเนินงานวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (analysis design) เป็นการวางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลว่าจะวิเคราะห์อย่างไร และใช้สถิติชนิดใด หลังจากที่ได้ออกแบบการวิจัยแล้วนักวิจัยก็ได้แบบแผนการวิจัยและนำไปสู่การดำเนินการวิจัยต่อไป ในการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย การตัดสินใจเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย ระดับการวัดของตัวแปร และประเภทข้อมูล การวางแผน การจัดการทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยได้อย่างถูกต้อง ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพ การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การกำหนดแนวทางและการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ตลอดช่วงเวลาที่นักวิจัยออกภาคสนาม และการวางแผนสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory) รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องของทฤษฎี (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558, น. 426) การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวางแผนกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

(1) การเลือกใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ต้องเหมาะสมกับมาตรวัดตัวแปร (scale) และวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์และบรรยายข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สถิติเชิงบรรยาย เช่น การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์ค่ากลาง ดัชนีการกระจายต่างๆ เป็นต้น

(2) การเลือกใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง (inferential statistics) ต้องเหมาะสมกับระดับของการวัด ข้อตกลงเบื้องต้น (basic assumption) และวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สถิติเชิงสรุปอ้างอิง เช่น สถิติทดสอบที (t - test) สถิติทดสอบเอฟ (F - test) การทดสอบไคสแควร์ (χ^2 - test) เป็นต้น

4. เทคนิคการจัดทำโครงการวิจัย โครงการวิจัย ซึ่งบางครั้งเรียกว่าเค้าโครงการวิจัย หรือโครงร่างการวิจัย หรือข้อเสนอโครงการวิจัย เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัยที่นักวิจัยจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการวิจัยในลักษณะของโครงการหรือแผนปฏิบัติการวิจัย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561, น.138-139) ตามพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถานใช้คำว่า “ข้อเสนอการวิจัย” ซึ่งหมายถึง เอกสารที่เป็นคำอธิบายข้อสรุปแผนงานที่จะทำวิจัย ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตที่จะทำวิจัย คำถามวิจัยที่ต้องการจะหาคำตอบ ประโยชน์ของการวิจัย กระบวนการวิจัย เพื่อจะตอบคำถามวิจัย ตลอดจนเครื่องมือ งบประมาณ และระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย (ราชบัณฑิตยสถาน,

2555, น.459) โครงการวิจัยจึงมีความสำคัญต่อนักวิจัย เพราะทำให้นักวิจัยได้จัดระบบความคิด จนได้รอบความคิดและแนวทางในการทำวิจัยอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะนักวิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการบริหาร การศึกษาแล้วกำหนดปัญหาวิจัย มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้รู้แนวทางดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรื่องเวลา งบประมาณ ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแหล่งข้อมูล การใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนโครงการวิจัยที่ดีมีเทคนิคการเขียน ดังนี้ (1) ศึกษาทำความเข้าใจส่วนประกอบโครงการวิจัยและแนวทางการเขียน (2) ศึกษาเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นแนวทางการเขียน (3) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวคิด และเห็นแนวทางในการเขียนโครงการวิจัย (4) ลงมือเขียนโครงการวิจัยตามส่วนประกอบที่กำหนดไว้ (5) อ่านทบทวนเพื่อตรวจสอบ หรือประเมินโครงการวิจัยด้วยตนเอง หรือให้เพื่อนร่วมงานประเมิน หรือหากสามารถเสนอผู้ทรงวุฒิประเมินได้ก็จะดีมากเพื่อปรับแก้ไขให้โครงการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น (6) ปรับปรุงโครงการวิจัยจากผลการประเมิน (7) จัดทำโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปดำเนินการวิจัยต่อไป ในการเขียนโครงการวิจัยควรยึดหลักปฏิบัติดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561, น.140-141) (1) *ความถูกต้อง (accuracy)* ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียน ระบบและวิธีการอ้างอิง รวมทั้งความถูกต้องด้านการใช้ภาษา *ความสมบูรณ์ครบถ้วน (completeness)* โดยแต่ละหัวข้อต้องมีสาระสมบูรณ์ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ (3) *ความมีเหตุผล (cogency)* ในเชิงความคิดและหลักฐานสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือ (4) *ความเป็นประโยชน์ (utility)* โดยสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อการบริหารการศึกษา การพัฒนาวิชาการหรือวงวิชาชีพ (5) *ความกระจ่างแจ้ง (clarity)* ในสาระที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยต้องมีความชัดเจนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงกัน (6) *ความสัมพันธ์เชื่อมโยง (correspondence)* โดยระหว่างหัวข้อ จะต้องเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยตลอด (7) *ความสม่ำเสมอ (consistency)* โดยใช้ถ้อยคำหรือข้อความให้มีความคงเส้นคงวาหรือความคงที่ และ (8) *ความเป็นไปได้ (feasibility)* ที่สามารถนำโครงการวิจัยไปดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จตามกรอบของเวลาที่กำหนดไว้ได้จริง

5. เทคนิคการบริหารจัดการโครงการวิจัย การบริหารจัดการโครงการ (project management) เป็นกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่แตกต่างจากการบริหารงานประจำหรือการบริหารทั่วไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายใต้กรอบด้านงบประมาณและเวลา วัตถุประสงค์ที่กำหนด (มยุรี อนุมานราชธน, 2551, น. 6) การบริหารจัดการโครงการวิจัยจึงเป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ โดยนักวิจัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการโครงการวิจัยที่จะต้องมีการตัดสินใจ และการกำกับตนเอง (self-monitoring) เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ จุดอ่อนของนักวิจัยที่ทำให้การวิจัยไม่บรรลุเป้าหมาย คือ เมื่อนักวิจัยจัดทำโครงการวิจัยแล้วไม่มีกระบวนการบริหารจัดการโครงการวิจัยที่ดี ขาดการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน จึงเกิดความล่าช้า และทำวิจัยไม่ทันตามกำหนดเวลา การบริหารจัดการโครงการวิจัยที่ดี ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการบริหารจัดการดังนี้ (1) วิเคราะห์โครงการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนอย่างครบถ้วนว่า ต้องทำกิจกรรมการวิจัยอะไรบ้าง ทำอย่างไรและทำเมื่อไร (2) กำหนดเป้าหมายในแต่ละกิจกรรมการวิจัยและเวลาที่ต้องให้แล้วเสร็จ (3) ต้องลงมือทำทันทีอย่างต่อเนื่องจนสามารถปิดกิจกรรมการวิจัยนั้นๆ ให้ได้ (4) ต้องกระตุ้นเตือนตนเอง

และสร้างแรงจูงใจให้ตนเองว่า ต้องการทำงานวิจัยให้เสร็จตามเป้าหมาย (5) บริหารจัดสรรเวลาทำงานวิจัยให้สมดุลกับภาระงานอื่นเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบ (6) คิดเชิงบวกตลอดเวลาว่า งานวิจัยที่ทำนั้นจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียน และจะมีคุณค่าต่อวงการวิชาชีพและวงการวิชาการ (7) เสริมสร้างกำลังใจให้ตนเอง โดยควรมีมุมมองว่า การทำงานวิจัยแต่ละเรื่องจะทำให้ให้นักวิจัยได้เรียนรู้ ได้อ่านมากขึ้น มีทักษะและประสบการณ์ด้านการวิจัยมากขึ้น ซึ่งทำให้ได้ความรู้ มีทักษะเพื่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษามากขึ้น (8) สร้างทีมงานวิจัยร่วมเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษา (9) วาดภาพความสำเร็จของผลงานวิจัยไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้ นักวิจัยมีกำลังใจในการทำให้สำเร็จ (10) ประเมินตนเองเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและหาทางปรับกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยสิ่งนักวิจัยจะต้องดำเนินการคือ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปคำตอบการวิจัย ในการบริหารจัดการโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้น นักวิจัยจะต้องใช้ความมุ่งมั่น ความอดทน ความเพียรพยายาม และกำกับตนเอง รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารจัดการโครงการวิจัยเป็นไปตามแผนงานและบรรลุเป้าหมาย

6. เทคนิคการนำเสนอผลการวิจัย เป็นการนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย (research finding) ซึ่งอาจเป็นความรู้ความจริง องค์ความรู้ หรือนวัตกรรม โดยจะต้องตอบคำถามวิจัยหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยที่เชื่อถือได้จะมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาหรือพัฒนาการบริหารการศึกษา การนำเสนอผลการวิจัยอาจนำเสนอเป็นรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (executive report) หรือ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (executive summary) บทความวิจัย (research article) เพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารทางวิชาการ หรือนำเสนอในรูปรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การนำเสนอผลการวิจัยทุกกรณีจะมีหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดเชิงคุณภาพที่นักวิจัยต้องดำเนินการให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตามในการนำเสนอผลการวิจัย มีหลักปฏิบัติคือ ต้องนำเสนอตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วน และนำเสนอผลการวิจัยภายในขอบเขตที่ค้นพบเท่านั้น นอกจากนี้ นักวิจัยควรที่จะแสวงหาโอกาสเข้าร่วมในการประชุมสัมมนาทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมทางวิชาการด้วย

7. เทคนิคการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเป็นกระบวนการในการทำความเข้าใจ และการใช้ความรู้ ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น (Bennett, 2003) การนำผลการวิจัยทางการบริหารการศึกษาไปใช้ประโยชน์จะทำให้เกิดการพัฒนาการบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเกิดความคุ้มค่า เพราะในการวิจัยแต่ละเรื่องต้องใช้ทรัพยากร และความทุ่มเททั้งเวลา สติปัญญา ความรู้ ความสามารถของนักวิจัย หากไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ สถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาก็ไม่ได้รับการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา จากงานวิจัยของเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2560, น.190-207) เรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีการใช้ประโยชน์เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือนวัตกรรมนั้นๆ มาประยุกต์ใช้ นำมาใช้เพื่อการโน้มน้าวให้เกิดการพัฒนา และความต้องการการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย พบว่า มีความต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมากที่สุดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากร งานวิจัย

เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารและการควบคุมงบประมาณ และการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ยังมีความต้องการนำผลงานวิจัยมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน และการแก้ปัญหาในการทำงาน การนำผลงานวิจัยมาใช้เพื่อสนับสนุนความคิดหรือแนวปฏิบัติงานให้ครูได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการปฏิบัติงานของตน ผลการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 กลยุทธ์ คือ (1) มุ่งพัฒนาคุณภาพงานวิจัยให้ได้รับความเชื่อถือ (2) เน้นการสร้างความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (3) เร่งพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิจัยเพื่อเอื้อต่อการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ (5) สร้างวัฒนธรรมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (6) ส่งเสริมการสื่อสารและเผยแพร่งานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สามารถปรับใช้กลยุทธ์ดังกล่าวนี้เพื่อเป็นแนวทางหรือเทคนิคการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอาจกำหนดเป็นมาตรการดำเนินงานในแต่ละกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

8. เทคนิคการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา การจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้นั้น สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นกลไกในการพัฒนา ผู้บริหารและครูจึงมีบทบาทในการทำวิจัย โดยครูมีบทบาทในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการทำวิจัย ใช้ผลงานวิจัยเพื่อการบริหารสถานศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายและแผนงานส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาที่ชัดเจน (2) กำหนดคณะทำงานส่งเสริมการทำวิจัยและใช้ผลงานวิจัย (3) กำหนดแหล่งข้อมูลหรือสารสนเทศผลงานวิจัยเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในการทำวิจัยของครู (4) แสวงหาที่ปรึกษาหรือครูนักวิจัยพี่เลี้ยง (mentor researcher) เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (5) พัฒนาทีมวิจัยหรือครูแกนนำการวิจัยเพื่อเป็นผู้นำด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในสถานศึกษา (6) สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการวิจัย เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการวิจัย (7) จัดกิจกรรมเสริมสร้างบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหรือส่งเสริมการเป็นชุมชนทางวิชาชีพครูด้านการวิจัย (Professional Learning Community: PLC) (8) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีโอกาสเข้าร่วมและเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการด้านการวิจัยของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา (9) ส่งเสริมสนับสนุนให้นำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และ (10) ยกย่อง เชิดชูเกียรติครู ผู้มีผลงานวิจัยหรือมีความเพียรพยายามในการใช้ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

สรุป

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นผู้นำที่จะต้องสร้างพลังร่วมมือร่วมใจของครูและบุคลากรเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้มาประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวควรได้มาจากการวิจัยซึ่งเป็นวิธีการ กระบวนการที่เป็นระบบ มีระเบียบที่เชื่อถือได้ ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทในการทำวิจัย บทบาทในการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยและส่งเสริมให้ครูได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนำผลการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และหากผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เทคนิคการวิจัยที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นก็จะสามารถใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

References

- Anumanrajadon, M. (2008). *kānbōrihān khroṅkān* [Project Management]. (6th ed.). Bangkok: Do My Best.
- Bennett, S., Tooth, L., McKenna, K., Rodger, S., Strong, J., Ziviani, J., et al. (2003). Perceptions of evidence based practice: A survey of Australian occupational therapists. *Australian Occupational Therapy Journal*, 50, 13–22.
- Buosonte, R. (2009). *pratyā kānwichai* [Research philosophy]. (2nd ed.) Bangkok: Chulalongkorn University.
- Hopkins, D. (2002). *A teacher's guide to classroom research*. (3rd ed). Philadelphia: Open University.
- Jumpathong, D. (2017) *saphāp kānchatkān rian kānsōṅ klum sārā kān rianrū sangkhommasuksā sātsanā læ watthanatham tām laksūt kāen klāng kānsuksā naphūnthān Phutthasakkarāt sōṅphanhārōjhāsip* 'et nai radap kānsuksā phāk bangkhap. [The State of Instructional Management in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area Aligning with the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551 at the Compulsory Education Level]. *STOU Education Journal* 10,2 (July-December): 121-135.
- Klengkeaw, K and Kheawwichai, K. (2019). *kānphatthana rūpbāep kitchakam nanthanākān bāep mī sūan rūam phūā soemsāng khwām chalāt thāng 'ārom khōṅ nakriān radap chan matthayommasuksā tōṅ ton*. [The Development Of Participation Recreation Model For Development Emotional Quotient Enhancement for Lower Secondary School Students] *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)* 12,1 (January – February): 548-565.
- Koshy, V. (2010). *Action research for improving educational practice : A step-by-step guide*. (2nd ed). London: SAGE.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological measurement* 30 (3): 607-610.
- McNiff, J. and Whitehead, J. (2002). *Action research: Principles and practices*. (2nd ed). New York: Routledge.

- Mun-ok, P. and Sinlarat, P. (2014). *kānwichai choēng patibatkān bāep mī sūan rūam nai kānphatthana khunnatham chāriyatham khōng nakriān radap matthayommasuksā khanāt lek : kōṛānī suksā khōng nakriān rōngriān wisēt chai chān wıthayākhom*. [A participatory action research for ethical development of a small secondary school student: A case of students in Wiset Chaichan Witayakom School]. *SUTHIPARITHAT*.28, 88 (October-December): 99-115.
- Naiyapatana, O. (2011). *kān ‘ōkbāep kānwichai : wıthikān choēng parimān choēng khunnaphāp læphasomphasānwıthikān* [Research design: quantitative, qualitative, and mixed methods approaches]. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Office of the Royal Society. (2007). *photchānānukrom sap suksā sāt rūamsamai chabaprātchabanthittayasaphā* [Contemporary vocabulary dictionary, Royal Society edition]. Bangkok: Office of the Royal Society.
- Ritcharoon, P. (2011). *rabiāp wıthikān wıchāi thāng sangkhommasāt* [Social science methodology]. (5th ed.). Bangkok: House of Curmis.
- Ritcharoon, P. (2017). *krabūānkān samkhan khōng kānwichai phūā phatthana khunnaphāp kānsuksā* [The Principal Process of Research for Educational Quality Development] . *Suratthani Rajabhat Journal*. 4,2 (July-December): 45-69.
- Ritcharoon, P. (2014). *theknik kānpramōēn khroṅkān* [Project evaluation techniques]. (2nd ed.). Bangkok: House of Curmis.
- Ritcharoon, P. (2018). *theknik kānwichai phūā phatthanākān rianrū* [Research techniques for learning development]. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sakhaı, Y. and Suttha, W. (2018). *khwāmṛū thasānakhati læ phruttkam kān bōṛiphōk phak læ phonlamai khōng nakriān chān matthayommasuksā tōṅ ton rōngriān sāthit Mahāwıthayalai Sınakharınwırot prasān mit (fāi matthayom)* [Knowledge, Attitude and Consumption Behavior of Vegetables and Fruits of Junior High School Students Srinakharinwirot University Prasānmit Demonstration School Secondary]. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)* 11,3 (กันยายน– ธันวาคม): 1038-1055.
- Srisān, W. and Wongsōthorn, T. (2007). *nāēokhit kiēokap kānwichai kānbōṛihān kānsuksā* [Concept of educational research]. In *pramūān sārā chut wıchākān wıchāi kānbōṛihān kānsuksā* [Compiled Text for Educational Administration Research]. Unit 8 pp.1-29. (6th ed.). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press

- The Royal Institute. (2004). *photchanānukrom sap suksā sāt chabap rāṭchabanthittayasathān* [Dictionary of educational studies, Royal Society edition]. Bangkok: The Royal Institute.
- The Royal Institute. (2003). *photchanānukrom chabap rāṭchabanthittayasathān Phō.Ṣō. 2554* [Royal Institute Dictionary 2011]. Bangkok: Nanmee Books.
- Tunyaphum, K., Urwongse, K., Jeenawat, A. and Ritcharoon, P. (2017). rūpbāep kānnam nayōbāi kānwichai phūa phatthanakān rianrū sū kān patibat nai sathān suksākhan phūnthān .[A Model for Implementation of the Research for Learning Development Policy toward Practice in Basic Education Schools]. Journal of Education, Mahasarakham University. 11,3 (July-September): 36-47.
- Urwongse, K. (2012). kānwichai pramōēnphon kānchātkaṅ suksā khōng thēsabān [The Evaluation Research of Educational Management of Municipalities]. Research and Development Journal Loei Rajabhat University. 7,22 (October-December): 51-62.
- Urwongse, K. (2017). konlayut kān songsoēm kānchai prayōt čāk ngānwichai phūa phatthanā sathān suksākhan phūnthān [Strategies for Enhancing Research Utilization for Development of Basic Education Schools]. STOU Education Journal, 10,2 (July-December): 190-207.
- Wiersma, W. and Jurs, S.G. (2005). *Research methods in education: An introduction*. (8th ed). Massachusetts: Pearson Education.
- Winyakul, P. (2002). kān sangkhrō wittayaniphon dān kānbōrihān kānsuksā khōng Mahāwittayalai Sinlapākōṅ [Thesis Synthesis in Educational Administration of Silpakorn University]. (Unpublished master of education's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.
- Wiratchai, N. (2000). phāēn bāep kānwichai [Research design]. In Prainoi, N.; Praditsilp, C.; Chairup, J.Z. (Eds), *phromdāēn khwāmru dān kānwichai læ sathiti : rūām botkhwām thāng wichākān khōng Dr.Nongluk Wiratchai* [Realm of research and statistic knowledge: Including academic articles of Dr. Nonglak Wirachai.] pp.121-125. Chonburi: College of Public Administration Burapha University.
- Wiratchai, N. and Wongwanich, S. (1998). *rāingān kānwichai kān sangkhrō ngānwichai thāngkān suksā duāi kān wikhrō ‘aphimāk læ kān wikhrō nūaha* [A synthesis of research in education using meta-analysis and content analysis]. Bangkok: Office of the National Education Commission.

- Wongwanich, S. (2007). *khletlap kāntham wīchāi nai chan rīān [Trick for classroom research]*. (2nd ed.). Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

